

СТАНОВИЩЕ

ОТ

Доц. Диана Кръстева Иванова, дм
Софийски Университет „Св. Климент Охридски“ - София

Относно: Защита на дисертационен труд на ас. Диана Нейчева Гроздева – Фотева, докторант в самостоятелна форма на обучение на тема „*Детските ясли в подкрепа на родителите за формиране на здравословни навици на детето*“ за придобиване на ОНС „Доктор“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве по научна специалност „Управление на здравните грижи“

Със заповед № Р-109-590/22.12.2021 г. на Ректора на МУ - Варна, проф. д-р Валентин Игнатов, дм съм определена като външен член на Научно жури, а на основание Протокол №1/04.01.2022 г. съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ с кандидат Диана Нейчева Гроздева – Фотева

Кратки данни за кариерното развитие и квалификации на докторанта

Диана Гроздева – Фотева е родена на 14.02.1969 г. в гр. Добрич. През 1990 г. завършва Полувисш медицински институт – „Проф. д-р Ненчо Николаев“ - гр. Варна, специалност „Медицинска сестра - детски профил“. През – 2000 г. придобива магистърска степен от Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“ специалност „Административен и здравен мениджмънт“. От 2002 г. притежава следдипломна професионална квалификация от Университет „Епископ Константин Преславски“ гр. Шумен - специалност: „Учител“. В периода 2004-2005 г. придобива степен – специалист в „Медицински колеж“ гр. Добрич – специалност „Медицинска сестра“. През 2013 г. завършва магистърска степен в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна специалност „Управление на здравните грижи“.

Професионалния си път започва през 1990 г. в МБАЛ - гр. Добрич, на длъжност „Медицинска сестра“ в отделение за недоносени деца. От 1996 г. до 2005 г. работи като преподавател в Медицински колеж - гр. Добрич. В периода 2005-2018 г. работи като преподавател в Медицински университет "Проф. д-р Параскев Стоянов" гр. Варна във Факултет „Обществено здравеопазване“, катедра „Здравни грижи“. От 2018 г. до момента е асистент в МУ "Проф. д-р Параскев Стоянов" – гр. Варна, във Факултет „Обществено здравеопазване“, катедра „Здравни грижи“. Ас. Диана Гроздева – Фотева води занятия по учебни дисциплини: Философия и въведение в сестринските грижи. Теоретични основи.; Практически основи на сестринските грижи; Сестрински грижи при болни със соматични заболявания; Сестрински грижи при болни с онкологични заболявания; Сестрински грижи в педиатрията; Сестрински грижи за неврологично болни; Сестрински грижи за психично болни; Сестрински грижи за родилка и новородено; Сестрински грижи при очни и ушно-носно и гърлени заболявания; Сестрински грижи по домовете; Палиативни сестрински грижи; Сестрински грижи при деца и възрастни с увреждания; Сестрински грижи при възрастни. Проявява активност в

научно-изследователската работа и има 28 публикации, участва с доклади в научни конференции и конгреси.

Обща характеристика на дисертационния труд.

Дисертационният труд разработен от Диана Гроздева – Фотева е с обем и във вид, отговарящ на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Съдържа 176 стандартни страници и е структуриран в три глави: глава първа – литературен обзор; глава втора – цел, задачи и методология на проучването; глава трета – резултати и обсъждане. Изводи, заключение, приноси и препоръки на дисертационния труд. Разработеният дисертационен труд е онагледен с 40 фигури, 4 таблици, и 6 приложения. Библиографската справка включва 182 литературни източника, от които 81 на кирилица и 101 на латиница.

Актуалността на дисертационния труд се базира от една страна на съществуващите различни практики за подпомагане на младите родители в отглеждането и възпитанието на децата. Съвременните условия на живот налагат голяма част от децата от най-ранна възраст да постъпят в детски заведения – детски ясли. В забързаното ежедневие стремежът за запазване на работното място и кариерно развитие налага много майки да се върнат на работа, преди изтичане на регламентирания отпуск за отглеждане на дете. От друга страна, основните направления във възпитанието на децата за формиране на здравословни навици. Те са част от създаването на положителна нагласа на детето към здравословен начин на живот. Идеята за здравословния начин на живот започва в семейството още от раждането на детето. Началото в създаването на здравословните навици трябва да се постави в семейна среда. Медицинските сестри в детските ясли помагат на родителите в усилията да възпитат положителни навици в тяхното дете. За да се постигнат желаните резултати е необходимо да си взаимодействат и тясно да си сътрудничат.

Оценка на Литературния обзор. Написан върху 34 страници, обзорът показва добрата литературна осведоменост на докторантката по въпросите на детските ясли, и здравословните навици на децата. Подробно е разгледан опитът на различните държави в това отношение и по-конкретно във Франция. Разгледани са отделните етапи в развитието на детските ясли. Описани са основните моменти от режима на грижи и отглеждане във френските детски ясли в началото на новото столетие – посрещане, игра, тоалет, хранене и сън. Възпитанието, грижата и формирането на интересите при децата започват от съвсем ранна възраст. Според много психолози, анализиращи поведенческите модели при малките деца, именно времето, прекарано в детско заведение, е от изключително значение. В отделните държави се избират различни подходи при възпитанието и забавленията за деца. Един от основните етапи в развитието на детето е ранното детство. В този период се наблюдава интензивен растеж с бурно развитие на познавателните и психичните функции. Оптималното развитие на децата изисква по-внимателно да се разгледат проблемите на ранното детство и да се обсъдят въпросите за институциите, в които се отглеждат и възпитават децата в тази възраст. Детските ясли се явяват основна структура на детските профилактични заведения, както и яслените групи в обединените детски заведения. Детските ясли

остават една от най-подходящите форми за подпомагане на семействата при отглеждането и възпитанието на поколенията. През годините те доказват своето важно място сред различните институции за обществено отглеждане и възпитание на децата. В тях се прилагат съвременните научни постижения в сферата на педагогиката и психологията на ранното детско развитие, физиологията на детската възраст, педиатрията и организацията на здравеопазването. В детските ясли работят висококвалифицирани здравни професионалисти в помощ на семейството и обществото. Формирането на здравословен начин на живот започва още от първия ден на новороденото. Създаването в началото на правилен режим на хранене, който да удовлетворява нуждите на детето; дрехите, с които го обличат; елементарните закалителни процедури, които се провеждат от първата седмица; ежедневното къпане и тоалиране и други, са първите стъпки в създаването на условия за здравословен начин на живот на детето. Тези действия изискват определени знания на родителите, постоянство и висока ангажираност. Здравното възпитание е целенасочен процес на въздействие, чрез който се получават здравни знания, формират се здравни умения, навици и привички. Чрез него се изгражда здравословно поведение за предпазване от болести, възстановяване, опазване и повишаване на здравето на индивида и на обществото, като цяло.

Представеният литературен обзор е тематично фокусиран, логически построен върху сериозни източници. Със своето самостоятелно значение, е много добра основа за изграждане на адекватна методология на собственото проучване. С така представения обзор докторантката изпълнява изискването за ОНС „Доктор“ - да умее да ползва и анализира научна литература и на нейна основа да формулира изследователски цели.

Оценка на цел, задачи, методика и организация на проучването

Целта на разработения дисертационен труд е да се проучи и анализира ролята на медицинската сестра в детската ясла за формиране на здравословни навици на децата, съвместно с родителите и да се разработят подходи за подобряване на взаимодействието между медицинската сестра и семейството. Целта е ясно и точно дефинирана, отговаряща на темата и съдържанието на самостоятелните изследвания. За постигане на така формулираната цел докторантката е определила шест задачи, които детайлизират стъпките за проучване на проблема.

- Да се проучи и анализира научната литература по проблема, свързан с организираното отглеждане и формирането на здравословни навици при деца до 3 годишна възраст в света и в България.

- Да се проучи обхвата на деца в яслена възраст в детските ясли в България за периода 2010-2020 г.

- Да се проучи нивото на навици, свързани със здравето на деца, посещаващи детска ясла, през погледа на родителите и медицинската сестра.

- Да се проучи взаимодействието на родителите и медицинската сестра по отношение на формиране на навици, свързани със здравето.

- Да се изработи методика за подобряване на ефективността на взаимодействието между родителите и медицинската сестра по отношение на формиране на навици, свързани със здравето.

- Да се апробира методиката и оцени нейното въздействие върху нивото на здравословните навици на децата.

Представени са четири хипотези, които отразяват задълбочените познания и практически опит на докторантката за формирането на здравословни навици при децата.

- Прилагането на методика за подобряване ефективността на взаимодействието между родителите и медицинската сестра ще доведе до по-бързо и по-трайно формиране на здравословни навици в децата.

- В процеса на създаване на здравословни навици при децата до 3 годишна възраст медицинската сестра в детската ясла не взема активно участие.

- Взаимодействието между родителите и медицинската сестра в детската ясла, по отношение на формиране на здравословни навици, е незадоволително и липсва обратна връзка.

- Подкрепата на родителите от медицинската сестра ще повиши ефективността на изграждането на здравословни навици в децата.

Предмет на настоящото проучване е взаимодействието между семейството и детската ясла за формиране на здравни навици при деца до 3 годишна възраст.

Обект на проучването са подбрани три групи респонденти:

- медицински сестри, практикуващи в детски ясли в гр. Варна – обхванати 49, които са 31.5 % от списъчния състав на медицинските сестри, работещи в детските ясли в гр. Варна.

- Родители на деца до 3 годишна възраст, посещаващи детски ясли в гр. Варна – обхванати 844, които са 41.6 % от родителите на децата, посещаващи детска ясла в гр. Варна.

- Деца до 3 годишна възраст, посещаващи детска ясла – обхванати 844, които са 41.6 % от децата, посещаващи детска ясла в гр. Варна.

Приложени са: документален метод, анкетен метод, наблюдение и статистически метод. Обработката на данните е извършена с SPSS v. 20.0 for Windows, като за ниво на значимост на резултатите се приема $p < 0.05$.

Разработена е методика за подобряване на ефективността на взаимодействие между медицинската сестра и родителите след основното проучване преди обучението на родителите. Цел на методиката е подобряване на взаимодействието между медицинската сестра в детската ясла и родителите при изграждане на здравословни навици на децата до 3 годишна възраст.

Оценка на резултатите и приносите

Резултатите са представени и обсъдени съобразно изследваните обекти. Като обща характеристика на представянето на резултатите трябва да се отбележи прецизността при прилагане на статистическите методи, умело търсене на причинно-следствените връзки, приемственост между литературни данни /добри практики, поставени изследователски цели и задачи и доказване или отхвърляне на изследователските хипотези. Резултатите са представени в отлично оформени фигури и таблици, а в обсъждането им е видна логична научна мисъл.

Един от основните проблеми за постъпването на децата в детската ясла е, че броят на местата в детските ясли е неколkokратно по-малък от броя на децата, които имат нужда от тази услуга. По-голямата част от децата постъпват в детска ясла във

възрастовия период между 2 и 3 годишна възраст. Затова и престоят им в детското заведение е около 1 година – докато навършат 3 години. Притеснителен е фактът, че относителният дял на децата, които са първо дете в семейството е (65.0 %). В началото на родителството в семейството все още няма изградени опит и традиции в отглеждането на децата. В периода на формиране на навиците те изпитват неувереност и се нуждаят от подкрепа и от информация. Проучването нивото на навиците, свързани със здравето на децата, посещаващи детска ясла започва с изследване мнението на родителите, относно възпитанието на децата.

В представеното ръководство „Практически съвети за родители“ е синтезирана информацията за най-важните здравословни навици и са предложени на родителите ценни практически съвети. В ръководството са очертани някои основни насоки за изграждане на навици при малките деца. Ръководството е богато онагледено с цветни картинки, за да бъде атрактивно и интересно на родителите, и в същото време да ги улесни.

Формулираните изводи са представени синтетично, на основата на анализиранияте данни и резултати. Детската ясла в България представлява уникална форма на комплексна възпитателна, здравна и социална грижа за децата до 3 годишна възраст, осигуряваща тяхното правилно физическо, психическо и културно развитие. Създаването на здравословни навици на децата е приоритет едновременно на семейството и на екипа на детската ясла, респективно на медицинската сестра.

Представения *автореферат* отразява съществените елементи на проучването и отговаря на техническите изисквания.

Представени са 4 пълнотекстови статии по темата на дисертацията, с водещ автор - Диана Гроздева – Фотева, от които една е на английски език.

Заклучение:

Дисертационният труд на ас. Диана Нейчева Гроздева – Фотева е актуален, задълбочен и представлява научен продукт с висока стойност, новаторски по замисъл и характер, изпълнен по съвременни правила, доставящ богата нова информация, със значими теоретични и приложни приноси. Напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му, както и на Правилника за развитие на академичния състав в Медицински Университет – Варна. Безспорно е личното участие на докторантката, което доказва нейната подготовка и способност да извършва качествена изследователска работа. Резултатите от дисертационния труд имат многопластов характер и съдържат потенциал и идеи за бъдещи изследвания и многофункционални приложения.

В заключение, давам положителна оценка на представения дисертационен труд, и убедително препоръчвам на членовете на Научното жури да присъдят образователна и научна степен „Доктор“ на Диана Нейчева Гроздева – Фотева по научната специалност „Управление на здравните грижи“, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве.

19.01.2022 г.

Изготвил становището:

/Доц. Диана Иванова, дм/

